

evergreen

MAGAZÍN Hnutí DUHA, JARO 2016

TARIFY. KOLIK
BYCHOM ZAPLATILI,
KOLIK NE A KDY

BEDŘICH MOLDAN:
SVĚŽÍ VÍTR VANE
Z PAŘÍŽE

UMĚNÍ ŽÍT A DALŠÍ
RADOSTI

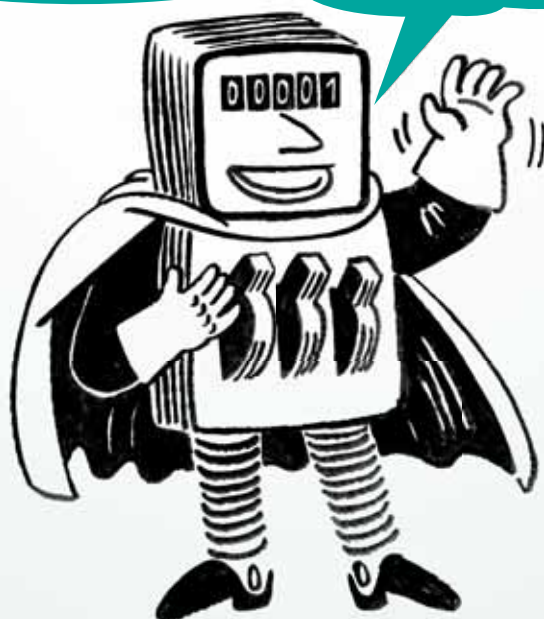

TARIFY
ZNOVU
A LÉPE,
PROSÍM

Hnutí
DUHA

NOVÁ TRIČKA S ENERGIÍ

OBCHOD.HNUTIDUHA.CZ

KLIK

Milé čtenářky, milí čtenáři,

musím se vám s něčím svěřit. Nechtěl bych být ředitelem uhelné elektrárny. Kromě intenzivního pocitu, že svou prací příliš nepřispívám životnímu prostředí, by mě nyní trápilo, že akcie mé firmy nejspíš půjdou dolů. Přesně to se totiž děje fosilním firmám napříč planetou poté, co se v prosinci svět na globální klimatické konferenci v Paříži shodl na praktickém ukončení éry fosilních paliv. O tom, co to znamená pro nás a naši budoucnost, se dočtete v rozhovoru s profesorem Bedřichem Moldanem.

Pařížská dohoda je přelomová, ale sama o sobě problém změny klimatu nevyřeší. Že nás čeká spousta práce, dokazuje i vlastně i skandál s návrhem nových tarifů pro platby za elektřinu, které by penalizovaly šetření a malovýrobu domácí čisté elektřiny. Vznikly na Energetickém regulačním úřadě (ERÚ) a pod patronátem ČEZ a dalších energetických gigantů.

A že na takový úkol máme, dokazuje to, že jsme společně tento destruktivní návrh porazili. Jakmile Hnutí DUHA a Komora OZE zveřejnily první analýzy dopadů návrhu nových tarifů, zvedla se vlna odporu, která postupně nabrala mezi jinými i šéfa odborů a premiéra. Předsedkyně ERÚ Alena Vitásková pod tíhou kritiky ustoupila a návrh fakticky odpískala. Jak velkému průšvihů jsme společně zabránili a jakou sílu prosazovat pozitivní změny to dává, se dočtete v článku našeho hlavního energetického experta.

Veřejný tlak tváří v tvář mocným zafungoval i v případě našeho kolegy z Friends of the Earth v Rusku. Jevgenij Vitiško byl uvězněn za to, že protestoval proti ničení lesů při přípravách olympiády v Soči. V Evergreenu jsme vás vyzvali k podpisu petice za jeho propuštění a oficiálním dopisem se obrátili i na ruskou ambasádu v Praze. Jevgenij byl na přelomu roku propuštěn.

Děkuji, že jste s námi. Společně pomáháme přírodě i lidem.

Jiří Koželouh, programový ředitel Hnutí DUHA

Obsah:	4	AKTUALITY, NOVINKY, UDÁLOSTI Co by vám nemělo uniknout.	14	BEDŘICH MOLDAN Svěží vítr z Paříže přivál změnu v náhledu na klima. Podaří se?
	6	TARIFY Bylo, nebude? Jen aby. Energetické starosti, které se dotýkají všech a některých víc.	19	UMĚNÍ ŽÍT Chtěli jste nebo ještě chcete změnit svět, alespoň kousek? Nebo chcete prostě žít? Trocha inspirace z „duhové“ kuchyně.
	12	PŘÍBĚH JE Hnutí Něco o kouzle vyprávění a jedna malá pohádka navíc.	22	VRATISLAV VOZNÍK Komunikace, příroda a co vzejde, když zasadíte skořicový cukr.

Nová 7.G

Do druhého letošního čísla chystáme téma o divoké přírodě zdejších luhů a hájů, dočtete se ale i o dezertifikaci, komunitních zahradách, odpadech, spotřební elektronice, jaderné energii, barcelonském superdružstvu či výstavě Moc peněz. Hovořit budeme s biologem Davidem Storchem nebo indickými zemědělskými experty.

Antifosilní zákon potřebujeme, rozhodla vláda

Ve Velké Británii snížil závislost na fosilních palivech o 21 %, přitom průmyslová výroba vzrostla, konkrétně o 6 %. To jsou jen některé z přínosů, za něž Britové vděčí mimo jiné zákonu Climate Change Act. Sedm let poté, co Hnutí DUHA jako první přineslo do české veřejné debaty myšlenku podobného zákona, vláda rozhodla o jeho přípravě. Společnými silami se nám podařilo vlastně z ničeho vykresat jasný politický krok.

Hlavním smyslem zákona má být zásadní snížení závislosti České republiky na fosilních palivech. Jakmile Ministerstvo životního prostředí zákon připraví a zákonodárci ho schválí, budou nejen jasně stanoveny mantinely pro snižování emisí skleníkových plynů. Legislativa také významně přispěje k modernizaci ekonomiky, nastartování rozvoje čistých technologií, vzniku tisíců nových pracovních míst a pomůže také zlepšit české ovzduší.

Ale rozhodnutí vlády není vše. Zejména ministr Richard Brabec, ale i celá vláda teď musí dohnat ztracené dva roky, jež uběhly od přijetí vládního programového prohlášení. Už v něm se totiž ministři zavázali, že předloží podobný zákon, který už platí i ve Francii, Rakousku, Finsku nebo v nejprůmyslovější spolkové zemi Německa Severním Porýní-Vestfálsku. Vláda by měla využít také jedinečné situace, kdy se zákonem souhlasí i dvě opoziční strany.

Následovat teď musejí nejen kroky k přípravě zákona, ale i k přijetí konkrétních opatření, jež nám pomohou zbavit se závislosti na fosilních palivech. K těm patří například novela zákona o podporovaných zdrojích energie, která rozhybe výstavbu obecních větrných elektráren, jež mohou už za patnáct let vyrobit více než například dvě staré velké uhelné elektrárny ve Chvaleticích a Počeradech dohromady.

Záruční lhůtou k ochraně prostředí

Souvislost mezi záruční lhůtou a obsahem peněženky si asi každý lehce představí. Ale co to má společného se životním prostředím? Nebo jak s ním souvisí design? Vazba je vlastně docela jednoduchá – pokud má spotřebitel právo na delší záruku, musí výrobce dodávat zboží, které po tu dobu vydrží nebo je navrženo tak, aby se dalo lehce opravit.

Ale to není vše. Problémem Evropy je například i plýtvání potravinami, které část veřejnosti nakupuje v množství, jež nestačí sníst. Důsledkem pak je, že se z jídla bez jakéhokoli užitku stávají odpadky. I tomu má předcházet právě projednávaný akční plán k takzvanému Balíčku oběhového hospodářství.

Jeho smyslem není nic jiného, než udržet v oběhu zboží a suroviny co nejdéle. Vznik každého nového výrobku je totiž spojen se spotřebou energie a v drtivé většině i těžbou surovin. Pokažené zboží, které je navrženo a vyrobeno jako takzvaná jednorázovka a nedá se opravit, pak zvyšuje množství produkovaného odpadu. A to má své dopady na životní prostředí nejen u nás, ale i ve vzdálených koutech světa.

Hnutí DUHA proto vyzvalo ministra Brabce, aby na jednání Rady ministrů požadoval právě prodloužení záruční doby, spuštění plánu pro ekodesign, ale i snížení množství potravinových odpadů nejméně o 30 % do roku 2025. Vždyť i Česko má zajistit pokles skládkování komunálních odpadů z 52 % na 10 %, a naopak zvýšit jejich recyklaci z dosavadní třetiny na dvě třetiny.

Šelmí radosti

Jeseníky, Kokořínsko, Jizerské hory, Beskydy, Broumovsko. Fotopasti na všech těchto místech prokázaly, že do naší krajiny pronikají velké šelmy stále více. A to je velká radost i jeden z úspěchů evropské i české ochrany přírody. Odborníci odhadují, že například plachý rys ostrovid v Jizerských horách, kterými projdou tisíce turistů, nachází své útočiště v divočině Jizerskohorských bučin. Na třiceti kilometrech čtverečních této rezervace má dostatek potravy a klidu k životu i rozmnožování nejen rys, ale i celá řada dalších vzácných živočichů. Na Kokořínsku zase pomalu přibývá vlků. Zdá se, že po předloňských třech mláďatech přibyla v roce 2015 do smečky další dvě. Fotopasti Hnutí DUHA Olomouc tak potvrzují, že nejde jen o migrující jednice, ale o novou vlčí rodinku, která svědčí o vzájemné toleranci lidí a divoké přírody.

Pohled od srdce pro více divočiny

V Poslanecké sněmovně se právě projednává novela zákona o ochraně přírody a krajiny. Návrh mění a zpřesňuje pravidla péče o čtyři české národní parky, klenoty naší přírody. Rozhoduje se třeba o ochraně impozantních pískovcových skalních měst v Českém Švýcarsku nebo rozsáhlých horských smrčín a vzácných rašelinišť Šumavy.

Současná podoba návrhu je v základu dobrá, ale nedostatečně chrání divokou přírodu v národních parcích. Ministerský návrh totiž pouze říká, že se to někdy v budoucnu má stát. Bez konkrétních závazků uvedených přímo v zákoně, dokdy se tak v jednotlivých národních parcích stane, je to ale jen prázdný slib. Zákon dokonce nezajišťuje budoucnost ani místům divoké přírody, které mají ochranu už teď. Příští ministr nebo ředitel národního parku mohou vše změnit k horšímu. Přísnější regulaci potřebuje stavební činnost v národních parcích.

Pomozte nám v našem úsilí zajistit divoké přírodě na jejím území lepší ochranu před kácením, developerskou zástavbou a jinými škodlivými zásahy.

Pošlete zákonodárcům Pohled od srdce na <http://www.hnutiduha.cz/pohledodsrdce>.

Magazín Hnutí DUHA,
XIX. ročník,
číslo 1/2016.

Vydává:
Hnutí DUHA, Údolní 33, 602 00 Brno,
telefon: 545 214 431,
e-mail: pratele@hnutiduha.cz,
www.hnutiduha.cz.

Redakce:
Vratislav Vozník, Jiří
Koželouh, Klára Havlová,
Dominika Šindelková,
Lucie Krejčí, Martin Mi-
keska, Žaneta Gregorová.

Sazba a grafika:
Markéta Jedličková.

Foto:
Freepik (obálka), Pixabay,
123RF

Ilustrace: Alexey Klyuy-
kov (tarifmani), M. Jed-
ličková (žáby)

Podávání novinových
zásilek povolila Česká
pošta, s. p., OSP
Brno, č.j. P/23623/93
ze dne 25. 10. 1993.
Registrováno u MK ČR
E 12145.

Tištěno na recyklovaném
papíře.

Hnutí DUHA prosazuje
zdravé prostředí pro
život, pestrou přírodu
a chytrou ekonomiku.
Dokážeme rozhábat
politiky a úřady, jednáme
s firmami a pomáháme
domácnostem. Našich
výsledků bychom nedo-
sáhli bez podpory tisíců
lidí, jako jste vy.

**TARIFY
ZNOVU
A LÉPE,
PROSÍM**

Je to jeden z nejrychlejších úspěchů, kterého se nám společně s tisíci lidí a partnery dosud podařilo dosáhnout. Od chvíle, kdy Hnutí DUHA vyneslo do mediálního prostoru návrh nových nevýhodných tarifů elektřiny, až po jeho stažení totiž uběhlo jen šest týdnů. Předsedkyně Energetického regulačního úřadu (ERÚ) Alena Vitásková nedokázala návrh obhájit před veřejností ani před politiky. Podle nás nedokázala ani přesvědčivě vysvětlit, jestli a proč tyto tarify vlastně potřebujeme. Zcela oprávněně tak proti nim aktivně vystoupilo více než patnáct tisíc lidí a z tarifů se stalo i silné politické téma.

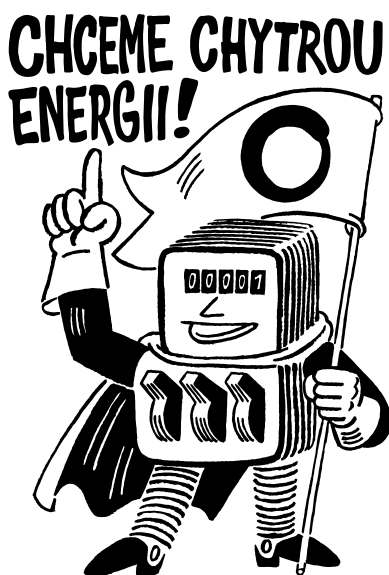
Jak šel čas s tarify

Celý příběh takzvané Nové tarifní struktury začal nesměle probublávat na povrch v první polovině loňského roku. Do té doby se jí v zákulisí zabývalo několik hrstek energetiků. Od loňského jara se ale začaly tu a tam objevovat zmínky na odborných fórech a velmi poskrovnu i v běžných médiích. To bylo vše. Jak se přibližoval letošní leden, začalo se v odborných kruzích šířit čím dál více informací, které postupně poskládaly obrázek pro ekologické zacházení s elektřinou doslova děsivý. Dílčí a velmi opatrně upřesňované informace naznačovaly naprosto nepochopitelný scénář, že faktury za distribuci elektřiny budou nově téměř zcela tvořené paušální platbou, a nikoli velikostí spotřeby. Což se nám zdálo těžko uvěřitelné, jenže...

Noční můra pro spořivé

Energetickému regulačnímu úřadu se dařilo poměrně dobře celou věc tutlat. Zástupci ČEZu a dalších energetických a průmyslových podniků, kteří se na vzniku návrhu podíleli, disciplinovaně drželi jazyk za zuby. A ač jsme se pídili po detailech, co to šlo, moc se nám jich sehnat nepodařilo. Čím precizněji na nás celá příprava tarifů působila, tím víc jsme pochybovali o šokujících závěrech, které jsme si tvořili na základě vzorku jednoho nového tarifu, několikrát „prohnaného“ excelovými tabulkami. Na představení nových tarifů jsem proto šel s jasným zadáním: dřív než vydáme drsně kritickou tiskovou zprávu, musíme celý nový ceník, který dostaneme u vstupu na konferenci, okamžitě přeposlat analytikům v kanceláři pro ověření našich závěrů. Jenže ouha – ERÚ sice zveřejňoval nové tarify, avšak ceník si nechal pro sebe. Místo něj zprovoznil výpočetní webovou aplikaci, již říkal kalkulačka. Provedli jsme tedy rychlá ověření závěrů na kalkulačce a potvrdili si naše „excelové“ děsivé závěry.

ERÚ opravdu navrhnul, aby domácnostem s nízkou spotřebou účty narostly, a naopak ti, kteří elektřiny spotřebují hodně, si měli polepšit. A úplně všem se měla omezit možnost svým chováním (spotřebou) ovlivnit, kolik za elektřinu zaplatí. Jak to? Kromě zčtyřnásobení paušální částky, kterou odběratel zaplatí bez ohledu na spotřebu, měly současně poklesnout ceny za kilowatthodinu distribuované elektřiny. Místo současných asi 15–20 % měly nové paušály tvořit 75–90 % ceny za distribuci (jež v ročním účtu za elektřinu představuje převažující část

Jak přesně měla dopadnout Nová tarifní struktura na spotřebitele?

Podívejte se na několik konkrétních příkladů, které byste však v oficiálních prezentacích Energetického regulačního úřadu hledali marně. Přitom stačilo prohnat obvyklou spotřebu typických domácností excelovými tabulkami, abychom zjistili, že elektřina zdraží podstatné části domácností.

Teď musíme pohlídat, aby byl příští návrh účtování spotřeby elektrické energie spravedlivý. Aby stále platilo, že kdo energií šetří nebo si vyrábí vlastní, čistou, musí to pozitivně pocítit i na svých fakturách. V tom nám můžete pomoci i vy. Klikněte na darce.hnutiduha.cz/novetarify a zapojte se ještě dnes.

celkové ceny elektřiny). Navíc ti, kteří se rozhodli vyrábět si vlastní, čistou elektřinu v pár panelech na střeše, za to měli být dokonce penalizováni. Něco jako daň ze slunce nebo posílení nezávislosti.

Pojďme si teď, když je na dva roky vyhráno, podrobněji rozebrat důvody, které předsedkyně Vitásková pro změnu elektrických tarifů uvádí.

Prvním je klesající výběr peněz na provoz sítí od všech, kteří snižují svou spotřebu tím, že si vyrábějí vlastní elektřinu sami v malých fotovoltaických elektrárnách na střeše (zejména domácnosti) či plynových kogeneračních jednotkách (bytové domy, obecní budovy nebo malé podniky). Vlastní mikrozdroj je pro tyto spotřebitele analogií úsporných spotřebičů či LED žárovek, tedy opatření, která snižují spotřebu elektřiny ze sítě. Tím, že odebírají ze sítě méně elektřiny, platí méně za samotnou elektřinu i za to, že jim ji distributor přivedl dráty. Odborně se tomu říká cena za komoditu (elektřinu) a cena za distribuci (elektřiny). Přesné částky a jejich rozdělení najdete na svém ročním vyúčtování za elektřinu. Dosud logická věc, které se nikdo nepodivoval.

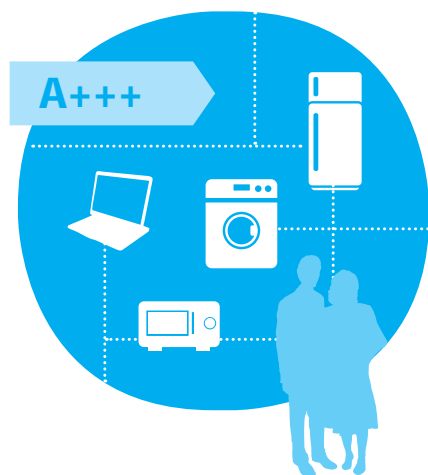
Potíž je ale údajně v tom, že čím víc lidí bude elektřinou šetřit a vyrábět si ji samostatně, tím méně lidí se bude muset podělit o náklady na síť, které zůstanou podle ERÚ stejné. Správně. Problémem je, že tento teoreticky správný závěr jednak vychází z naprosto přestřelených čísel, a jednak ERÚ – místo toho, aby

problém konstruktivně řešil – přišel s návrhem zdražit elektřinu už teď a všem těm, kteří elektřinou šetří. A zároveň zašlápnout nápady lidí, kteří o vlastním zdroji elektřiny uvažovali. Návrh nevycházel ze zásad, jež požaduje Národní akční plán pro chytré sítě a Státní energetická koncepce: motivace k efektivnímu využívání elektřiny a rozvoj decentralizované výroby. Návrh tarifů, který v úterý skončil v koši, pracoval jen s vytrženými větami z obou strategických dokumentů.

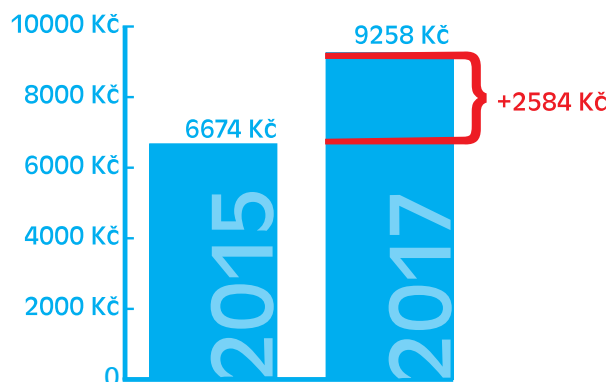
Zdražení vydávané za spravedlnost

Ale postupně: ERÚ tvrdil, že nové tarify chystá kvůli tomu, že jakmile 60 % všech zákazníků (asi 3,5 milionu z celkových 5,8 mil.) bude mít svůj vlastní zdroj, zdraží elektřina těm, kteří svůj zdroj mít nebudou o 5 až 10 nebo i 30 %. Především, šedesáti-procentní podíl zákazníků s vlastní výrobou očekává Ministerstvo průmyslu a obchodu někdy za 30 let a naše scénáře v Chytré energii zhruba o 10 let dřív. Dnes má svůj vlastní zdroj jen asi 0,34 % spotřebitelů elektřiny (méně než 20 tisíc). Stručně řečeno: ERÚ tedy proto, aby během asi 30 let nezdražila elektřina domácnostem postupně o 5–10 % (v extrémním scénáři o 30 %), navrhoval takové tarify, že by elektřina zdražila 38 % domácností okamžitě – od příštího ledna.

Netvrdíme, že postupné zdražení o 5–10 % nebo i 30 % je zanedbatelné, ale hodí se malé srovnání: za posledních 23 let vzrostla cena elektřiny pro domácnosti osminásobně. Důvodem byla

V „úsporné“ domácnosti jsou základní, běžné spotřebiče v energetické třídě A+++. Konkrétně v ní najdeme indukční varnou desku, ledničku s mrazničkou, pračku, notebook, drobné elektrické spotřebiče a samozřejmě se v ní i svítí. Takovou domácnost by elektřina podle nových tarifů stála o 2584 korun ročně víc. (Technicky: roční spotřeba 1000 kWh, tarif D02d, jistič 3x 25 A)

technická či ekonomická opatření, jako je deregulace cen a změna sazeb daně, ale také růst ceny elektřiny na burze až k 80 eurům za megawatthodinu (MWh), dnes neuvěřitelnému číslu. Z toho ve velkém profitoval ČEZ a další výrobci elektřiny především ve starých, již odepsaných uhelných a jaderných elektrárnách. Často kritizovaná a politicky skutečně nezvládnutá výše podpory pro obnovitelné zdroje se na tomto historickém zdražení podílela asi jednou devítinou. Díky masivnímu globálnímu (a v České republice kontroverznímu) rozvoji obnovitelných zdrojů se propadly ceny tak, že elektřina dnes nestojí 80, ale 25 eur za MWh, z čehož všichni profitujeme v nižších úctech.

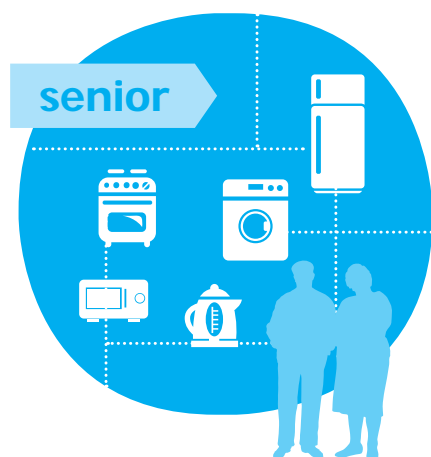
Paradoxem je, že kdyby Energetickému regulačnímu úřadu návrh nových tarifů vyšel, v Česku by si panely na střeche nedal nikdo. Návrhovatelnost nákupu by se totiž v nových tarifech dostala až za hranici životnosti technologie. Situace, kvůli níž se nové tarify chystaly, by tak patrně nikdy nenastala.

Prý ze sítě žádáme moc

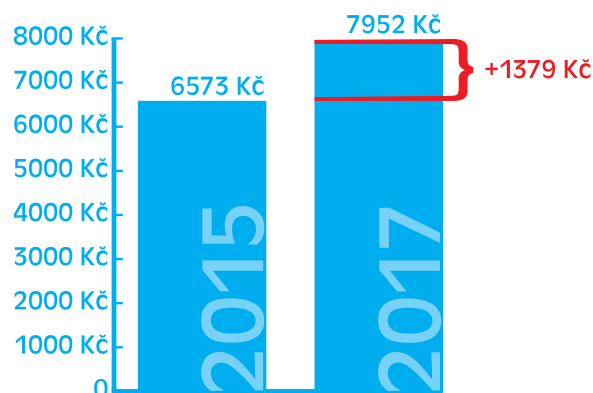
Druhým prezentovaným důvodem pro změnu tarifní struktury jsou údajně přehnané požadavky na rezervovaný příkon (u velkých zákazníků; u domácností a dalších malospotřebitelů se tomu říká velikost jističe). To je pravda v případě průmyslových podniků a dalších zákazníků připojených na vysokém a velmi vysokém napětí. Ti mají údajně více než dvojnásobné požadav-

ky na síť, než co skutečně využívají. U nich je problém snadno řešitelný, vyžaduje jen změnu smlouvy, není potřeba měnit žádný „hardware“. Stejný přístup ale nelze uplatnit na domácnosti, obecní budovy a malé podnikatele, tedy všechny, kteří jsou připojeni na nízkém napětí. Jen malý počet domácností má totiž jističe větší, než kolik reálně potřebuje (nejčastěji se mluví o asi 20 % všech domácností). A jen zlomek této menšiny může své jističe snížit tak, aby nebylo nutné naprosto zásadně omezit své chování nebo přestat používat spotřebiče s vysokým příkonem: elektrické sporáky, bojler, myčky, ale i fény nebo rychlovarné konvice. Velikost jističů je totiž určena technickou normou a projektem, který přesně podle spotřebičů, jež domácnost používá, připravil revizní technik. Obecně také platí, že snižovat svůj odběr ze tří fází na jednu je technologicky krok zpět a je nevhodný i pro ty, kteří se o síť starají.

Přesnější údaje o nákladech, které údajně příliš vysoké jističe u domácností způsobují provozovatelům distribučních soustav, jsme nikdy neviděli. Před debatou o nových tarifech je rozhodně budeme požadovat. Po prvních třech týdnech diskuzí nad velikostí jističů už začalo být každému v Česku zřejmé, že tlačit na změnu jističů v domácnostech přes jejich zdražení dost dobře nelze: elektrikář i revizní technik se řídí státní normou a potřebami domácnosti. Tento argument tedy poměrně brzy přestal ERÚ používat.

V domácnostech seniorů, zejména ve starších domech, bývá často zavedeno třífázové připojení k distribuční síti. Například proto, že majitelé mají elektrický bojler nebo třeba kdysi používali cirkulárku. Dnes už ale využívají jen spotřebiče jako každá běžná domácnost. Pro ohřev vody mají zaveden takzvaný dvoutarif. Podle lednových plánů ERÚ si měli za elektřinu připlatit ročně 1379 korun. (Technicky: roční spotřeba ve vysokém tarifu 600 kWh, v nízkém 700 kWh, tarif D25d, jistič 3x 25 A)

Faktor ČEZ

Ať Energetický regulační úřad tvrdí cokoli, zájmy domácností rozhodně nejsou jedinými ve hře. Zájem ČEZu a ostatních distributorů na změně systému tarifů je hned několikanásobný. Snaží se eliminovat například vliv teplých zim nebo vývoje úsporných spotřebičů na částku, kterou vyberou od zákazníků. Proto jsou pro ně zajímavé paušální platby – stejně jako pro dodavatele tepla, vody nebo pro mobilní operátory. Ale to není zdaleka vše.

Problém je v tom, že ČEZ není jen distributor, ale také výrobce a dodavatel. V žádném případě tedy nestojí o konkurenci v podobě statisíců mikrozdvořů, jež budou vlastnit přímo domácnosti. A nestojí ani o to, aby domácnosti nebo podnikatelé šetřili elektřinou, neboť pak odebírají menší množství firmou nabízeného produktu. V dnes už mrtvém návrhu tarifního systému by ČEZ vítězil na všech frontách – dosáhl by zvýšení paušálu, zlikvidoval rostoucí konkurenci střešních fotovoltaik a snížil motivaci k úsporám, takže by rostla spotřeba.

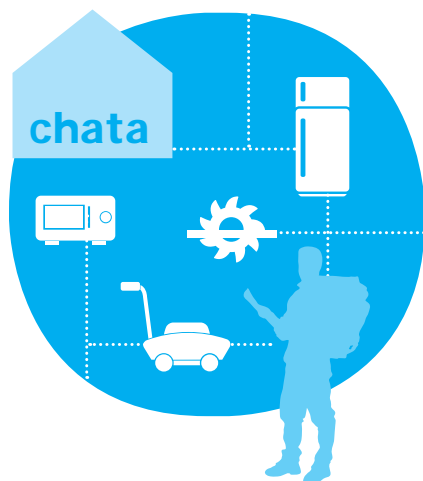
A co na to stát? Pro ten jsou hned druhou z pěti priorit ve Státní energetické koncepci úspory a energetická účinnost. A státní úřad, kterým ERÚ je, by měl brát Státní energetickou koncepci a její priority v potaz. Od čeho bychom ho jinak měli? Jenže zájmy ČEZu se zájmy koncepce úplně ruku v ruce nejdou. Stejně jako snížení ekonomické motivace k úsporám v návrhu předsedkyně ERÚ Vitáskové.

Předvolební turné placené erárem?

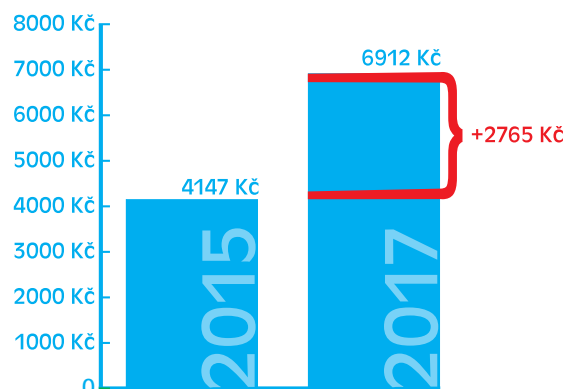
Při zpětném pohledu se zdá nepravděpodobné, že by ERÚ nepočítal s vlnou nesouhlasu spotřebitelů. Nezveřejnil ceník, ale opatrně ukázal jen kalkulačku. O nových tarifech musel mít hotové minimálně alespoň obecné závěry, jaké jsme si udělali my na základě jednoho tarifu a dvou excelových tabulek. Už koncem ledna deklarovala předsedkyně ERÚ, že návrh neschválí, poškodí-li tisíce lidí, což zde uvádím ne proto, abych obhájil postoj šéfky ERÚ, ale abych ukázal, že problém nových tarifů musel ERÚ dobře tušit.

Předsedkyně Vitásková tvrdila, že nové tarify „nepodepíše“ a že se domácnosti nemusejí obávat zdražení. To lze na obecné úrovni přivítat. Jen moc nechápeme, proč tedy dál běží veřejný konzultační proces, když ERÚ nové tarify stáhl a oznámil, že je připraví znovu. Tarify jsou na dva roky mrtvé. Dokud nevznikne nový návrh, není se moc o čem bavit. O to překvapivější je urputné trvání na uspořádání čtyřměsíčního turné. Vkrádá se tedy otázka: proč ten, kdo špatně připravil domácí úkol, namísto aby se zavřel doma a vrhl se na jeho přepracování, chce raději objíždět republiku a vysvětlovat, jak se v Česku tvoří cena za elektřinu a že Vitásková chrání občany před drahou elektřinou a fotovoltaikou? Podle některých insiderů předsedkyně plánuje politickou kariéru a státem placené debaty s občany se jí budou hodit.

ERÚ by podle nás měl v prvé řadě oznámit, jak a s kým bude nový návrh tarifů připravovat. My požadujeme, aby u toho byly

Na chatě má její majitel z běžných spotřebičů jen osvětlení, televizi, rádio a rychlovarnou konvici. Jenže v létě si chce posekat trávu starší elektrickou sekačkou, na podzim zase nařezat nějaké dřevo, a proto používá stolní kotoučovou pilu neboli cirkulárku. Tomuto spotřebiteli by vzrostl účet za elektřinu o celé dvě třetiny, konkrétně o 2765 korun. (Technicky: roční spotřeba 500 kWh, tarif D02d, jistič 3x 25 A)

všechny skupiny spotřebitelů, nejen energetické firmy a průmyslové podniky.

Někdo platit musí

Analýza připravená pro vládu (zpracovaná stejnou společností EGÚ, která připravila i původní návrh nových tarifů) ukazuje, že na návrh tarifů by doplatilo 38 % domácností a 91 % podnikatelů – nikoli tedy tisíce zákazníků, ale miliony. To ovšem musel ERÚ jako zadavatel vědět dřív, než začal sbírat informace od spotřebitelů během divadelního, tedy promiňte, konzultačního procesu. Pokud předsedkyně Vításková zveřejnila něco, čehož dopady nezná, co to svědčí o její kompetentnosti? Nebo jen chtěla vyvolat záminku pro turné po krajích?

Při našich jednáních o tarifech jsme se doslechli, že nový systém tarifů vznikl na základě poptávky nebo rovnou v dílně některé z distribučních společností: ČEZu, E.ONu či PRE. Pravdu se nikdy asi nedozvíme, nicméně princip i výhody pro distributory tomu dávají spíš za pravdu. Zástupci průmyslových podniků a dalších velkoodběratelů dostali během dvouleté přípravy tarifů prostor se k návrhu opakovaně vyjádřit. Povedlo se jim dosáhnout zlevnění elektřiny pro většinu podniků i pro případ, že by nedošlo ke snížení rezervovaného příkonu (výjimku tvoří firmy s velmi nízkým využitím rezervovaného příkonu). Snížený výběr od velkých zákazníků by ovšem někdo zaplatit musel: celkový objem vybraných peněz totiž měl zůstat

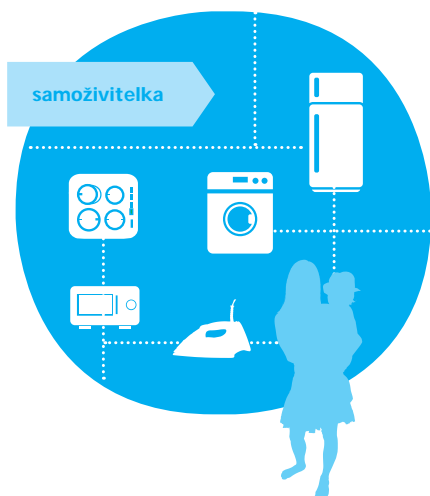
stejný. Návrh tak musel znevýhodnit malé odběratele, kteří zrovna u jednacího stolu neseděli. ERÚ bohužel jejich zájem do návrhu neprosadil.

Pohlídáme nový návrh

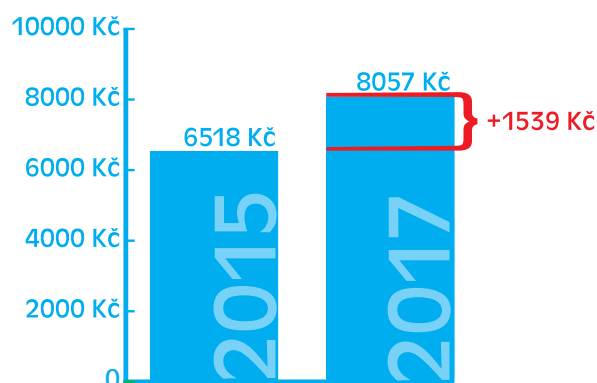
Společně s partnery a tisíci lidí v zádech jsme proto požadovali zásadní přepracování návrhu, které vyváží zájmy všech spotřebitelů (včetně těch drobných, tedy domácnosti každého z nás) a provozovatelů sítí. A smetením vlastního návrhu do koše ERÚ náš požadavek uznal. Je to naše velké vítězství, které ukazuje, že když se lidé ozvou vůči takové lumpárně, pomůže to.

Hrubými výpočty jsme došli k závěru, že podíl paušálních plateb by měl být stanoven – dřív, než se přikročí k vymýšlení konkrétních čísel – tak, aby pro průměrnou spotřebu a v nejčastějších sazbách nepřekročil 30 %, tedy maximálně dvojnásobek toho, kolik činí dnes. Jen tak bude zaručeno, že šetřit elektřinou se vyplatí. Ten, kdo si chce vyrábět elektřinu sám a čistě, by za to rozhodně neměl být trestán.

Před vznikem nových tarifů budeme požadovat, aby ERÚ a distributoři v první řadě zveřejnili informace o nákladech spojených s provozováním sítí. Zisk všech tří distributorů totiž za posledních pět let tvořil zhruba 50 miliard. Domníváme se, že uskomnit by se měl někdo jiný než domácnosti a malí podnikatelé.

V této domácnosti bydlí máma samoživitelka se dvěma dětmi. Kromě běžných domácích spotřebičů (indukční deska, lednička, mraznička, pračka, myčka, mikrovlnka, rychlovarná konvice) má také počítač, a hlavně elektrický bojler na vodu. I proto má takzvaný „dvoutarif“, po staru denní a noční proud. Podle tarifů, které naštěstí skončily v koši, by ročně platila za elektřinu o 1539 korun více. (Technicky: roční spotřeba ve vysokém tarifu 600 kWh, v nízkém 900 kWh, tarif D25d, jistič 3x 25 A)

PŘÍBĚH JE HNUTÍ, HNUTÍ MYSLI

Povím vám jeden poučný příběh. Chcete poslouchat? Těšíte se na něj? Stačí jen našpulit uši, nastražit oči a vnořit se do světa ve vaší hlavě. Do světa, který je načrtnut mnou vyprávěným příběhem a dotvářen vaší představivostí a zkušeností. Do našeho společného světa. Zatímco budu mluvit, vy budete naslouchat. Zatímco já budu vymýšlet obrazy, skládat je ze slov poletujících v prostoru za mými ušními bubínky, vršit na sebe kostičky vět a stavět z nich dosud neprozkoumané architektonické skvosty české slovesnosti, vy nad takovými obrazy budete přemýšlet, přetvářet je a dotvářet. Vy si je budete malovat na své představy, na své slovesné kostičky a skládat z nich vlastní věže a budovy. Společně tak postavíme úplně nové město, nový svět. Vyprávěný příběh bude naším společným dílem. Atmosféru si dotvoříme navzájem. Bude to krásná chvíle!

Vyprávění příběhů je prastará vzdělávací technika, prastarý nástroj přenosu informací – už od dob jeskynních lidí scházejících se kolem ohně u rožnění mamuta. Je to metoda sdílení zkušeností, vychovávání mladé generace, zachování společných hodnot a ucelování kontextu. Příběhy jsou všude a ve všem. Obklopují nás a člověk se díky nim seznamuje s principy a mechanismy tohoto světa, učí se z nich. Jednotlivá fakta poskládaná za sebe, čísla, tabulky a grafy blednou závistí při konfrontaci se silou příběhu, v němž může být schováno grafů milion. Dobrý příběh totiž svého posluchače vtáhne do děje a aktivizuje. Protože každý člověk má za sebou vlastní příběh a neustále hledá možnosti jeho rozvíjení a propojování s ostatními příběhy. Do příběhu se rodíme, jeho začátek je nám dán a je jen na nás, kam se bude ubírat a kolik témat, odboček, vedlejších postav a motivů v sobě bude mít. Každý čin je součástí tohoto příběhu. Každé dobro, každé zlo, každá překážka, každá radost je v příběhu proto, aby měl příběh své zvraty a vrcholy, aby byl poutavý a napínavý. Abychom ho žili aktivně. Aby byl náš příběh jednou vyprávěn.

Každé vyprávění ale není příběhem. A ne každý příběh je dobrým příběhem. Stejně tak není každý příběh o dobru dobrým příběhem. V médiích a na sociálních sítích se vypráví možná až příliš. Ale příběhy to jsou málokdy. Na příbězích nenajdete mnoho špatného, jen špatné příběhy. A i s těmi se dá něco dělat, třeba z nich vytvořit dobré příběhy – funkční, poutavé, prostě takové, které si chcete vyprávět. Jen je potřeba se jim věnovat, otevřít se svým posluchačům. Příběh nemá nic společného s manipulací, vypravěč není člověk, který zneužívá svou dovednost vyprávět jako umění ovládat a přesvědčovat. Vypravěč slouží příběhu a dotváří jej se svým publikem. A Hnutí DUHA vám toho chce hodně vyprávět. Bez vzájemného naslouchání a srozumitelného předání informací, bez sdílení zkušeností to však nepůjde. Již přes dvacet pět let jsme součástí příběhu České republiky, české přírody, ekologického přemýšlení o světě, součástí planety Země. Budova tohoto příběhu je tvořena tisíci kostičkami složenými z každodenních mikropříběhů, obrazů a postav. A každý z nás vnímá tento příběh malíčko jinak. Vnímání není vnímavost. Kdejaký pařez a emoční pahýl je schopen vnímat. Vnímání je základní funkce lidské psychiky. Podílí se na ní naše schopnosti a zkušenosti. A každý z nás má nějaké schopnosti. Každý z nás má nějaké zkušenosti. A my si je s vámi chceme vyměňovat, chceme je s vámi sdílet. Chceme být součástí vašeho příběhu, tak jako vy můžete být součástí toho našeho. Pojďte si s námi vyprávět!

Začněme polehounku. Pohádkou a příběhem fantazijním, který můžete vyprávět svým dětem...

ŽABÁK A USILOVNÉ PŘÁNÍ

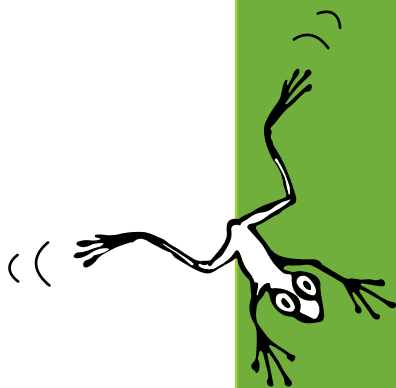
Žabák Kvakvaf odmalička věděl, že je jiný než ostatní žabáci. Už jako malé rosolovité vajíčko ve své rodné snůšce se cítil být odlišný od ostatních vajíček. I jako malý pulec v jezírku cítil, že je jiný než ostatní pulci, kteří se kolem něj proháněli a vytáčeli piruetky a metali kotrmelce. Ze všech sil, co jich měl, se soustředil na jedno jediné přání. Aby mu narostly silné zadní nohy a on mohl vyskočit z jezírka ven. A že si to Kvakvaf přál tak silně, tak se mu to splnilo. Narostly mu nohy jako prvním u ze všech pulců a stal se prvním žabákem, který vyskočil z jezírka. A hned po žabácku pelášil co nejdál od kašny mezi vysoké stromy a husté keře. Prodral se roštím, až se ocitl dál v parku na malém travnatém paloučku, který byl zalitý sluncem. Ustlal si na hromádce spadaneho listí a slastně vydechl. „Fúúúúúúúú, konečně sucho.“

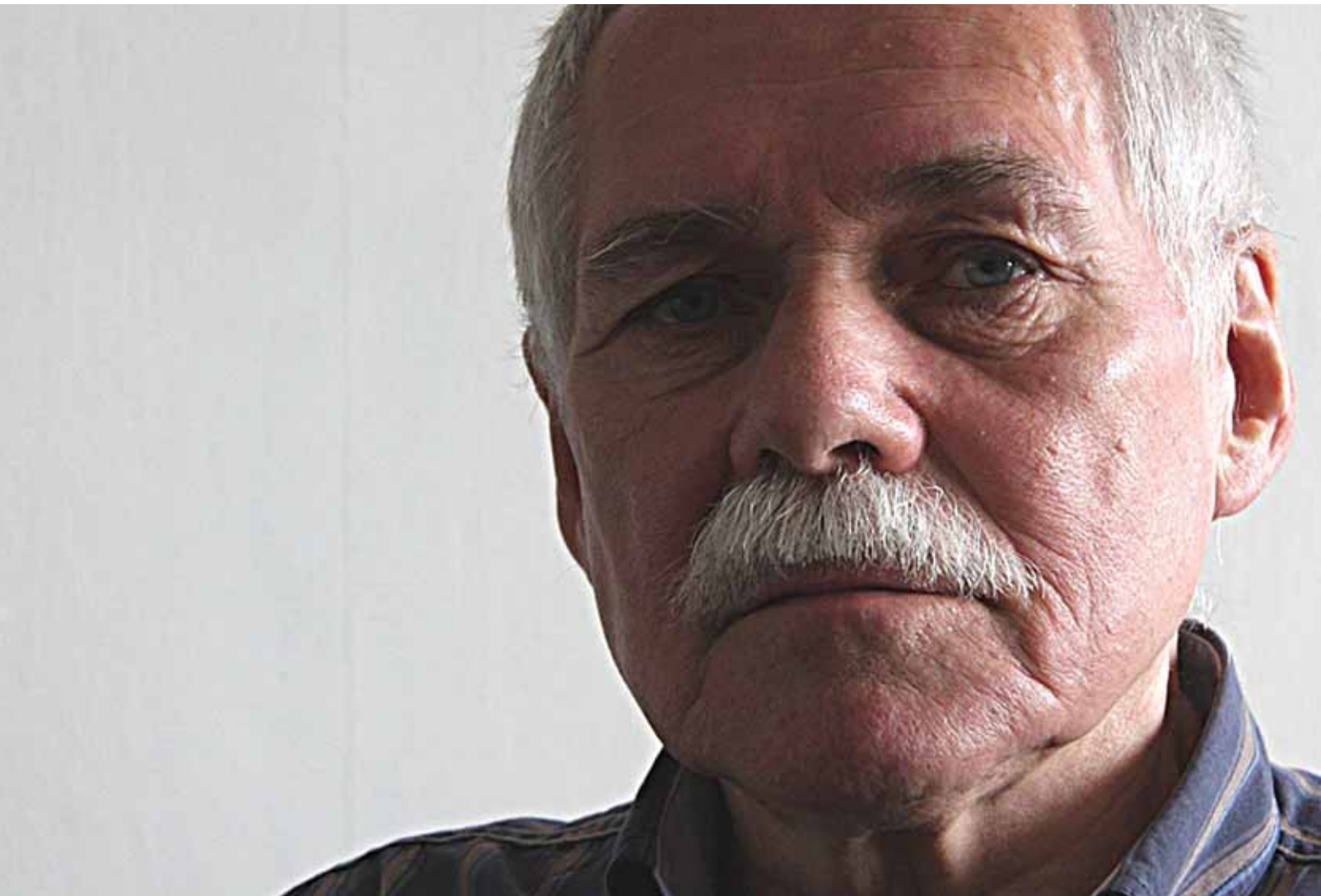
Je to tak, žabák Kvakvaf nesnášel vodu. Neměl rád své vlhké tělo a mokré nožičky! Většinu času trávil Kvakvaf sám. Ležel na své hromádce načechraneho listí, hřál se na sluníčku a četl si ve veliké žabí sbírce pohádek. Byly v ní všechny pohádky, které znáte, protože pohádky jsou pro všechny živé bytosti stejné. Akorát je ta kniha celá zelená. A hádejte, jaká byla jeho nejoblíbenější pohádka! O princí zakletém do žabáka, kterého vysvobodí polibek princezny. Představoval si, že je zakletý princ. Ze všech sil, co jich měl, se soustředil na jedno jediné přání. Aby se stal člověkem, protože lidi nemají mokré nožičky. A že si to Kvakvaf přál tak silně, tak se mu to splnilo.

Jednoho dne šla kolem Kvakvafovy hromádky Vendula a její kamarádka. Vendula už zase vymýšlela nějakou vypečenou sázku, kterou nebude mít odvahu nikdo splnit. A že zrovna zavádila pohledem o Kvakvafova, zvolala: „Holkíí, holkíí, kdo políbí žabáka, tak je nejlepší.“ A protože žádná holka žabáka políbit nechtěla, sklonila se Vendula s chichotem ke Kvakvafovi do trávy, zadívala se do jeho hlubokých blanitých očí a s nakrčeným nosem ho políbila. A v tu chvíli se celý svět před Kvakvafovými očima začal zmenšovat. Stromy jako by rostly do země, nebe se přiblížilo. Jeho svalnaté nohy se natáhly a vyrašil na nich chloupek za chloupkem, prsty se prodloužily, blány zmizely a na hlavě mu vyrostla kudrnatá čupřina. Z Kvakvafova se stal urostlý mládenec. Krasavec, zelenooký blondák. Brzy si našel ženu i dobrou práci – pěkné, teplé a suché místo v kanceláři – a je šťastný a spokojený dodnes.

Ale Vendula se ztratila. Ještě si nezvykla na své mokré nožičky a snaží si je usušit na své načechrane hromádce listí.

Nejen žabáci, ale i lidé to mají stejně. Někdy si tak usilovně něco přejeme, že si ani nevšimneme, že naše přání může někomu ublížit. Škoda že tohle se v pohádkách dětem neříká.

SVĚŽÍ ZÁVAN Z PAŘÍŽE

Klimatická konference v Paříži přišla s jasným cílem: průměrná světová teplota nesmí už dále vzrůst o více než 2 stupně Celsia. Jaké máme možnosti, abychom toho dosáhli? Jak velkou roli v tom může sehrát Česká republika? Na dotazy nám odpovídal profesor Bedřich Moldan z Centra pro otázky životního prostředí Univerzity Karlovy. A jak se vlastně analytický chemik dostal k tématu klimatu? I o tom se dočtete v následujícím rozhovoru.

Na klimatické konferenci v Paříži se svět shodl, že průměrná globální teplota by neměla vzrůst o více než 2 stupně Celsia. Jenže dohoda je poněkud šalamounská, neříká totiž, jak bychom toho měli jako lidstvo dosáhnout. Jste vy za této situace v otázce jejího naplňování spíše optimistou, nebo pesimistou?

V první řadě je schválený výsledek tím, čemu se v politice říká umění možného, a je to nejmenší společný jmenovatel, kterého se dalo dosáhnout. Co je ale hlavní, v Paříži se k dohodě připojily prakticky všechny země, které byly na konferenci zastoupeny svými čelními představiteli. A to je optimistický závěr. Pařížská dohoda mimo jiné obsahuje ustanovení, že vyspělé státy mají dodržet závazky, s nimiž do Paříže přijely. Rozvojové země si mají závazky měřitelným způsobem stanovit a rovněž je dodržet. Pozitivní je i to, že se státy zavázaly, že budou každých pět let hodnotit, jak se jim závazky daří plnit, a také že se závazky mají postupem času zpřesňovat a zpřísnovat tak, aby byly v roce 2023 naprosto jasné, zřetelné a závazné. A dohoda jako celek bude závazná ve chvíli, kdy bude jednotlivými zeměmi ratifikována. To by neměl být problém, protože v ní není nic, co by jednotlivé státy dráždilo. I proto s ní na místě všichni souhlasili.

Jak konkrétně má probíhat kontrola plnění jednotlivých závazků?

S kontrolou je to právě složitější, protože o ní dohoda příliš mnoho neříká. Konstatuje jen, že kontrola má probíhat prostřednictvím národních prostředků. Čili žádná mezinárodní kontrola zajištěna není. Pokrokem ale je, že se rozjel jednoznačný proces, který má vést ke splnění závazku, že průměrná globální teplota nestoupne o další dva stupně. Naopak na stejné úrovni důležitosti, tedy nikoli jen jako nějaká poznámka pod čarou, je zdůrazněno, že státy mají udělat všechno pro to, aby to bylo méně než dva stupně.

Jsou tedy závazky už dnes stanoveny dostatečně, abychom globální teplotu nezvýšili o více než ony dva stupně?

Prozatím závazky jednotlivých zemí nejsou formulovány dostatečně na to, abychom dokázali říci, jakého snížení emisí by měl přesně ten který stát dosáhnout. Pokud bychom vyšli ze stávající situace, pak nám výpočet říká, že dodržetím všech závazků, které si jednotlivé země samy nastavily, by teplota stoupla o 2,7–3,5 °C. Což je podstatně více než dohodnutý cíl. Tady prozatím příliš mnoho důvodů k optimismu není.

Na jak dlouho má být oteplení o maximálně dva stupně vlastně zafixováno?

V tomto se právě často chybuje. Lidé mnohdy píšou, že jde o oteplení o dva stupně do konce století. Ale dohoda žádný takový časový horizont neobsahuje. Jinak řečeno, jedná se o oteplení o dva stupně vůbec. Prostě od teď navždy už nemá být průměrně na Zemi tepleji o více než dva stupně.

Někteří ale namítají, že Česko, takový malý ostrůvek uprostřed Evropy, toho samo moc nezmůže. Osobně jsem ale přesvědčen, že každý, byť drobný krok se počítá.

Ano, rozhodně se to počítá, ale to není to podstatné. Důležité je, že se každá země, každý kraj, každé město, každý podnik stará o svou konkrétní situaci a své možnosti. Pokud bychom ale měli hodnotit státy, pak jsou kritériem emise skleníkových plynů na jednoho obyvatele. Česko patří

Bedřich Moldan (*1935) je jedním z nejuznávanějších odborníků na životní prostředí v České republice. Je zástupcem ředitele Centra pro otázky životního prostředí Univerzity Karlovy, kde je také profesorem. Vystudoval analytickou chemii, ale jeho profesní dráha se spojila spíše se životním prostředím a atmosférou. Angažoval se výrazně i v politice a v roce 1990 se stal prvním ministrem životního prostředí v tehdejší Československu. Na tento post jej opětovně navrhl Hnutí DUHA v roce 2010 po nechvalně známém Pavlu Drobilovi.

mezi pomyslné šampiony nejspinavějších států OECD. Patříme rozhodně mezi 10 nejhorších v emisích na hlavu. Říkat tedy, že jsme malí a nic neovlivníme, je jen falešný únik od problému.

Jaká konkrétní opatření by z tohoto pohledu mohla Česká republika udělat?

Evropská unie jako celek už se zavázala, že sníží své emise do roku 2030 o 40 % ve srovnání s rokem 1990. Závazek je to sice náročný, ale splnitelný. Trendy ukazují, že emise klesají a závazek má šanci být splněn. Česko je v poněkud zvláštním a ve své podstatě velmi šťastném postavení, že se závazek vztahuje k roku 1990. Tehdy jsme totiž měli obrovské emise, které se snížily i v důsledku ústupu těžkého průmyslu, výroby chemie či oceli. My už nyní dosahujeme snížení emisí o 35 %, takže nemáme žádný problém.

To je naše situace opravdu tak optimistická?

Problémy samozřejmě máme i u nás, zvláště dva. Naše emise v posledních letech neklesají, ale stagnují. Tendence v posledních pěti letech nejsou nijak příznivé. Ten druhý a zcela zásadní problém je, že v důsledku enormního snížení emisí, které přišlo v podstatě jako vedlejší produkt jiných změn, není cítit žádný tlak vlády a politiků obecně, abychom s nepříznivým trendem posledních let něco systematicky dělali. Když se podíváme na prohlášení jiných evropských premiérů, vidíme, že se změnami klimatu vážně zabývají, je to součástí jejich každodenní politiky. U nás nic. Podíváte-li se do novin, mluví se o dodávkách elektřiny, o propouštění horníků, o tarifech, ale pokud hledáte sousloví změna klimatu nebo snižování emisí, nenajdete je buď vůbec, nebo jen velmi zřídka. Doufejme ale, že posun nastane. Vláda by totiž v nejbližší době měla přijmout akční plán, který by měl řadu opatření ukotvit. Je tu i představa, že by se do něj měl zabudovat i antifosilní zákon, na jehož vzniku se vláda shodla.

Někteří hejtmani či zástupci odborů, ale i část lidí mají ovšem ekonomickou prosperitu pořád svázanou s masivní těžbou uhlí. Není to v rozporu se snižováním emisí a antifosilním zákonem?

Nejprve se vraťme k tomu, proč vlastně vláda na začátku devadesátých let schválila limity těžby uhlí v severních Čechách. Bylo to spojeno s představou, že celý kraj přebuduje svou ekonomickou strukturu,

a limity k tomu měly vytvořit předpoklad. Vláda tehdy slíbila, že udělá vše pro to, aby se to povedlo. Jenže nakonec se bohužel i pro tu malou pozornost, která se věnuje změnám klimatu, pro naplnění tohoto cíle mnoho neudělalo. Ale to už se spíše dotýkáme faktu, že se u nás neumí moc vyjednávat. Máme totiž představu, že když něco nefunguje, potřebujeme na to zákon, a když není, musí se vytvořit. Ale vzít zdravý rozum a domluvit se u stolu, to úplně neumíme. Sem spadá i příprava a vyjednávání dohod s podniky, v čemž se ovšem vlády moc aktivně neprojeví. Je na čase se k tomu vrátit, podívat se, jak na tom kraje jsou, a zanalyzovat dvacetiletý vývoj. Pokud to totiž uděláme, zjistíme, že ten kraj už zdaleka není na těžbu tak silně vázán. Žádná katastrofální nezaměstnanost nenastala, protože ti lidé už pracují v jiných odvětvích, ne ve fosilním průmyslu.

Máte konkrétní příklady?

Ano, třeba Sokolovsko. Tam vymýšlejí projekty v cestovním ruchu, využití rekreačního potenciálu, efektivnější systémy výroby energie... Těch možností je mnoho. Stačí vycházet ze stávající situace a hledat pozitivní příklady. Doly ještě budou nějakou dobu fungovat, ať už antifosilní zákon bude, nebo ne. Postupně se z velkolomů

stanou velkojezera. Je to teplý kraj, kde se daří zemědělství a vínu. Podívejte, kolik příležitostí nabízí využití autodromu v Mostě. To všechno jsou příležitosti, které čekají na využití. A pokud jde o odboráře, ti jsou v otázkách klimatu velmi často naprosto progresivní a podporují energičtější řešení. U nás je tomu z nějakého důvodu naopak.

Ale přesuňme se teď na chvíli od výsledků konference k vám. Původně jste vystudoval analytickou chemii...

Ano, tím jsem se živil asi prvních deset, možná více let své odborné kariéry. Dělal jsem standardně v laboratoři analýzy, ale pak mě to trochu přestalo bavit. Řekl jsem si, že se začnu zabývat životním prostředím a dal jsem se na geochemii životního prostředí, konkrétně atmosféry. Napsal jsem o tom nějaké články i knihy a zabýval jsem se vlastně biogeochemií.

Co bylo tím zlomovým momentem a vaší motivací, že jste si řekl: jdu do životního prostředí?

Bylo to hned několik věcí, ale určitě svou roli sehrálo, že jsem se vždycky zajímal o nějaké širší souvislosti. Proto jsem jako jeden z možných oborů na vysoké škole zvažoval i studium filozofie. A to mě nikdy neopustilo. Vždycky jsem si četl autory jako Aristotela, Platóna, až po současnějšího Heideggera, zajímalo mě to. Ale chemie mě bavila taky. S kolegou jsme se začali zabývat novou analytickou metodou. Tedy novou na začátku šedesátých let, která se začala ve světě uplatňovat. Tehdy jsme si na koleně vyrobili potřebný přístroj a on fungoval. Podařilo se nám napsat a publikovat několik článků, které nám otiskli. Všichni nám je vzali, protože ta metoda byla ještě ve svém zrodu. Dodnes mi chodí na Research Gate citace mých 50 a více let starých článků (smích). A tak jsme si řekli, že uděláme světové sympozium.

Jak se vám, s prominutím mladým klukům a v tehdejších podmínkách podařilo uspořádat takovou akci?

No, byli jsme vlastně dva mladí, drzí kluci. V literatuře jsme našli adresy všech těch vědců a využili jsme toho, že jsem byl zároveň v Geologickém ústavu. Zkrátka nám nikdo nezabránil to sympozium udělat. A tak jsme sezvali lidi do Prahy. Už si úplně nepamatují, jak jsme sehnali peníze, ale vím, že se akce konala v objektu Mars, který dodnes stojí na Kubánském náměstí v pražských Vršovicích.

Přijelo asi 40 nebo 50 lidí z celého světa a důležití byli Australané – zakladatelé celé teorie, na níž technologie stála. Tímto se celá technologie ustanovila, navázali jsme kontakty a dohodlo se, že se každé dva roky uskuteční kongres. Po těch dvou letech se do britského Sheffieldu sjelo celých 400 lidí. Podařilo se mi tak seznámit s mnoha různými vědci, kteří mě pak zásobovali odbornou literaturou.

A tam jste se dostal k informacím z ekologického ranku?

Částečně. Tehdy začal v New Scientist vznikat jakýsi kvas, a jelikož jsem měl ten filozofický background a také protože jsem byl velmi ovlivněn woodcraftem, všechno se najednou propojilo a řekl jsem si, že dost bylo analytické chemie. Moje cesta k ekologii byla vlastně šťastnou shodou okolností.

Těch témat, která bychom mohli nakousnout, je ještě celá řada, třeba se více bavit o Heideggerovi, lomech v severních Čechách anebo otázce ochrany přirozených procesů v naší přírodě...

Severní Čechy a přirozené procesy, to je docela zajímavá věc. Kolega se zabývá výsypkami na Sokolovsku. Některé tamní plochy jsou totiž ponechány samy sobě už čtyřicet let, rostou tam už velmi vysoké stromy a příroda se vyvíjí divoce. Nesmírně mě zajímá koevoluce nás lidí a přírody. Podívejme se třeba na Šumavu. Tam je dnes biodiverzita daleko vyšší, než když tam byl jen les. Takže na Šumavě celkově došlo k pozitivnímu efektu koevoluce lidí a přírody. Při uvažování o kritériích ochrany přírody si musíme uvědomit, že i my lidé jsme spolutvůrci přírody, nelze nás od ní oddělit. A podle mě je vhodným kritériem pro rozhodování například právě biodiverzita. Samozřejmě je nutné na Šumavě zachovat i divočinu, o tom není třeba diskutovat.

Po celém světě posíláme fosilní paliva do muzea

Čtenáři a čtenářky Evergreenu vědí, že Hnutí DUHA je členem největšího sdružení ekologických organizací na světě: Friends of the Earth (Přátelé Země). Členové této velké rodiny se soustředí na práci pro přírodu a lidi ve svých zemích, a všichni dohromady tím pomáháme zlepšovat svět. Třeba snižovat závislost na fosilních palivech. Hnutí DUHA se minulý rok výrazně podepsalo na tom, že vláda odmítla bourat severočeské obce kvůli těžbě uhlí a zároveň vydat těžařům 86 % uhlí za těžebními limity. Byť byly bohužel zrušeny limity na menším lomu Bílina, šlo o důležité vítězství na cestě k čistšímu vzduchu a moderní energetice.

Naši nizozemští a nigerijští kolegové a kolegyně zase spolu s farmáři z delty Nigeru porazili v lednu tohoto roku u soudu ropného giganta Shell, který odmítal vyčistit území znečištěné těžbou ropy, odškodnit poškozené zemědělce a zajistit prevenci budoucích úniků ropy.

Ve Spojených státech amerických místní Přátelé Země vedli úspěšnou kampaň proti stavbě ropovodu Keystone XL, který měl protínat celou zemi a vést „nejšpinavější ropu na světě“ z ropných písků v Albertě až

na pobřeží Mexického zálivu. Jaká je ekologická stopa tohoto paliva, pochopíte, když si představíte severočeské uhelné velkolomy a vynásobíte je deseti.

Milovníky Jadranu v minulém Evergreenu jistě potěšil první velký úspěch občanských aktivit proti těžbě ropy u chorvatských břehů. Pro připomenutí: díky snaze našich rakouských a chorvatských kolegů a kolegyně od záměru ustoupila firma OMV. Další firmy však v prosazování těžby pokračují, a pokračuje tedy i kampaň Friends of the Earth.

Muzeum fosilních paliv budou nejspíše jako první stavět v Británii. Tamní Přátelé Země prosadili již v roce 2008 zákon, který říká, jakým tempem se bude země zbavovat závislosti na uhlí, ropě a zemním plynu. Od té doby se emise skleníkových plynů snížily o 21 % a spotřeba uhlí je na nejnižší úrovni od roku 1850. A přitom průmyslová výroba (například díky větrným elektrárnám či elektrickým autům) vzrostla, stejně jako počet pracovních míst.

Společné snažení Přátel Země se setkalo na globální klimatické konferenci v Paříži v prosinci minulého roku. Lidé – včetně českých dobrovolníků a dobrovolnic – dali v ulicích města nad Seinou jasně najevo, že budoucnost je v šetrném nakládání s přírodními zdroji a v domácí čisté obnovitelné energii. I díky tomu se výsledná dohoda z Paříže stala přelomem v globálním snažení o zastavení změny klimatu na relativně bezpečné úrovni. Samotná dohoda problém nevyřeší. Dala však důležitou naději a další impuls aktivitám Friends of the Earth po celém světě.

ZDRAVĚ — CHYTŘĚ — ODPOVĚDNĚ

PŘEDSTAVTE SI, ŽE MÁTE VE SVÝCH RUKOU MOC. MOC ZMĚNIT SVŮJ ŽIVOT, A DOKONCE MOC ZMĚNIT SVĚT. JAK SE VÁM TA PŘEDSTAVA LÍBÍ? MÁME PRO VÁS DOBRU ZPRÁVU — TU MOC SKUTEČNĚ MÁTE. GÁNDHÍ KDYSI ŘEKL: „BUDTE TOU ZMĚNOU, KTEROU CHCETE VE SVĚTĚ VIDĚT.“ NE, NENÍ TO FRÁZE, JE TO SAMA ESENCE NEJVĚTŠÍHO UMĚNÍ. UMĚNÍ ŽÍT: ZDRAVĚ, PLNĚ A ODPOVĚDNĚ. VĚTŠINOU TO TOTIŽ JDE RUKU V RUCE.

Těmito slovy Hnutí DUHA uvádí na svět nový web umenizit.hnutiduha.cz. Dnešní doba je nabitá informacemi, a možná právě proto je někdy těžké se v nekonečných možnostech zorientovat. Každodenní rozhodnutí tak mohou být paradoxně o to složitější, obzvláště pokud se rozhodneme brát ohledy na životní prostředí i vlastní spokojenost. Rozhodli jsme se proto zúročit naše znalosti a zkušenosti získané dlouholetou prací v prosazování zdravého životního prostředí i našimi osobními snahami o zdravý a naplněný život a připravili jsme pro vás tak trochu návod na život. Sami na sobě jsme si vyzkoušeli, že žít ekologicky

příznivým stylem života není ve skutečnosti omezující, jak se někteří obávají. Často je to spíše naopak. Navíc jsme přesvědčeni, že je mnohem zajímavější dělat věci neotřele a jít svou vlastní cestou než jenom kopírovat zažité pořádky, které leckdy nedávají smysl.

Tak například: už jste se někdy zamysleli nad tím, jak fungují třeba osvěžovače vzduchu, běžná součást mnoha domácností? My ano. Vzduch ani neosvěžují, ani nečistí. Fungují na banálním principu: přidávají do vzduchu chemikálie, které voní tak silně, že přebijí ostatní pachy. Často obsahují rizikové látky (například

benzen, toluen, xyleny nebo styren). Není lepší více větrat nebo používat přírodní vonné oleje?

To je jen drobný příklad toho, jak jsou některé „vymoženosti“ dnešní doby neekologické, nezdravé a drahé zároveň. Velkou výhodou „zeleného“ životního stylu je, že se jeho potenciál nabízí snad úplně všude. Kde a na jaké posteli se probudíte, co posnídáte a co si obléknete, jak pracujete, co a kde nakoupíte, čemu budete věnovat svůj volný čas, kam vyrazíte na dovolenou, u koho si uložíte peníze... To a mnoho dalšího ovlivňuje životní prostředí i společnost kolem nás. Přinášíme vám malou ukázkou toho, co obnáší pravé umění žít.

MŮJ DŮM, MŮJ HRAD

V říjnu roku 1990 byl v Německu položen základní kámen malé obytné řadovky se čtyřmi bytovými jednotkami. Co je na tom zvláštního? Zdánlivě vůbec nic, až na fakt, že se nejednalo o obyčejnou stavbu, ale o výzkumný prototyp prvního pasivního domu na světě. Tento „historický“ pasivní dům je s úspěchem obýván dodnes a brzy začali v Evropě po jeho vzoru vznikat další a další následovníci. Pasivní domy spotřebují ročně maximálně 15 kWh na metr čtvereční vytápěné plochy. Docílit toho přitom není žádné sci-fi, dnešní znalosti i technologie to umožňují. Pasivní rozhodně nemusejí být jen rodinné domy, ale i zmíněné řadovky nebo bytové domy. A do pasivního, nebo alespoň nízkoenergetického standardu je možné renovovat také staré stavby. „Tajemství“ tkví ve správném umístění stavby na pozemku, dobré izolaci, chytrém větrání a dalších opatřeních. S pasivními nebo

nízkoenergetickými stavbami jde ruku v ruce také využívání čisté energie z přírody nebo použití přírodních materiálů.

NÁKUPY A ZASE NÁKUPY

I když si vybereme to pravé bydlení, stále tu zůstává každodenní hospodaření. Náš život se, pokud jsme se nerozhodli pro naprostou soběstačnost, skládá z nekonečných nákupů. V tomto případě rozhodně platí, že nejvíce peněz i ekologické stopy ušetříme tím, co nekoupíme. Před každým otevřením peněženky je proto dobré položit si tři základní otázky: 1. Potřebuji to? 2. Opravdu? 3. Opravdu?! Někdy přijdeme na to, že nám dobře poslouží to, co už máme. Některé věci ale zkrátka koupit musíme. Ať už se jedná o vybavení domácnosti, čisticí prostředky, potraviny, oblečení, kosmetiku nebo květiny, vždy můžeme sáhnout po více či méně ekologické variantě. Například oblečení, nábytek, domácí spotřebiče a mnoho dalšího můžeme pořídit z druhé ruky – bude to levnější, a často dokonce i kvalitnější než nové. U nových věcí nám pomáhají nejrozumnější „ekoznačky“ i zdravý rozum. Na našem webu se dozvíte, jak se vyznat v nepřeberné nabídce, jak nakupovat ekologicky a zároveň nenaletět na tzv. greenwashing a nepropadnout zelenému konzumerismu.

PRÁCE A VOLNÝ ČAS

U bydlení a nákupů většina „ekorad“ končí. Jenže život má tolik dalších rovin... Velkou část života trávíme v práci a na cestě za ní.

ZVLÁŠTĚ POKUD JI UDĚLÁ HODNĚ LIDÍ.

Na tak velkém prostoru máme mnoho příležitostí ovlivnit svůj život a prostředí. Díky několika malým i větším změnám v pracovní každodennosti můžeme vytvořit příjemnější a zdravější prostředí pro všechny v práci i kolem, zjednodušit si – a také zpestřit – život a často přitom ještě ušetřit. Už jste se asi zamysleli, jestli není možné cestovat do práce jinak než sami autem. A nejspíš to ani neděláte. Ale šlo by „ozelenit“ třeba provoz na pracovišti?

Nejen prací živ je člověk. K tomu, abychom si zachovali zdravou rovnováhu, si občas potřebujeme dát pauzu. Jak ji co nejlépe využít a zůstat přitom věrni svým ideálům? Co třeba místo exotické dovolené prozkoumat a užít si krásy našeho venkova nebo české divočiny? Už jste navštívili moravskou Amazonii, bahenní sopky, šumavské pralesy nebo orchidejové louky? Viděli jste mořské orly nebo rysí stopy? Kvůli ničemu z toho nemusíte překročit hranice České republiky. A pokud přeci jen zatoužíte po vzdálenějších obzorech, tak alespoň s co nejmenší ekologickou stopou. To nemusí nijak stát v cestě hlubšímu poznání vzdáleného místa a prožitku z dovolené, naopak!

ABY PENÍZE NEŠKODILY

Opomíjenou, ale přitom důležitou oblastí, kde na své ekologické požadavky často zapomínáme, je oblast financí. Konkrétně to, kam je ukládáme a investujeme. Peníze, které si uložíme někde v bance nebo je investujeme třeba do podílových fondů, „pracují“ bez naší pozornosti – banka je investuje do nejrůznějších podniků a jejich projektů. Často jsou to přitom aktivity, které devastují přírodu a životní prostředí. V západních zemích se proto postupně vytvořilo tzv.

etické finančnictví. Jeho smyslem je nejen vytvářet zisk, ale i to, aby peníze v něm uložené financovaly užitečné projekty – nebo alespoň neškodily.

BUDTE AKTIVNÍ

Web Umění žít chce vlastně říct, že i malá změna v životním stylu může změnit svět k lepšímu, zvláště udělá-li ji hodně lidí. Nenechte si proto svoje zkušenosti pro sebe a inspirujte své okolí. Nebojte se sdílet své požadavky těm, kdo mají moc rozhodnout. Spojte se s ostatními. Zkrátka buďte aktivní. Jak na to? I s tím umí náš nový web pomoci: nabízí tipy, kam se obrátit s konkrétními problémy, komu a jak říct své požadavky a kdy je lepší nechat soukromého boje a spojit se s dalšími lidmi či organizacemi.

Přestože stále více lidí zjišťuje, že jednotlivci mají ve svých rukou jedinečnou moc změnit chod věcí k lepšímu, někdy to nestačí. Občas je nutné bojovat za změnu zákonů a pravidel, jako to již mnoho let dělá Hnutí DUHA. Ve skutečnosti ale o stavu společnosti a životního prostředí zdaleka nerozhodují pouze politikové a úředníci. Rozhodujeme o něm my, a to pokaždé, když skládáme do nákupního košíku potraviny na večeri, když řešíme, kde a jak budeme žít, když ukládáme svoje peníze do banky nebo když si vybíráme dovolenou. Doufáme, že i díky našemu webu Umění žít pro vás budou každodenní i ta výjimečná rozhodnutí o něco jasnější.

STÁTNÍ FOND
ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ
ČESKÉ REPUBLIKY

Ministerstvo životního prostředí

Web Umění žít byl vytvořen za finanční podpory SFŽP ČR a MŽP.

Můj vztah k přírodě začal jejím lehkým využíváním

Vratislav Vozník, vedoucí týmu komunikace a bývalý tiskový mluvčí Hnutí DUHA, má kolem sebe v kanceláři neustále vytíženou, ale klidnou a vyrovnanou auru muže, jenž vypadá víc jako právník než jako ekologický aktivista. Někteří lidé jsou „zelení“ hlavně navenek, ale tento rodák z Frenštátu pod Radhoštěm, který své dětství strávil s rukama v záhoncích i přes svou silnou alergii na pyl, je zelený uvnitř. Co vede člověka se schopnostmi a kvalitami politika a zálibou v komunikaci k práci v neziskovém sektoru?

Proč pracuješ právě pro Hnutí DUHA a co tě přitahuje na komunikaci?

To je jednoduché: protože mě to baví. Baví mě práce s médii, baví mě práce s lidmi a jsem ekologicky zaměřený. Jako dítě jsem byl kvůli nemocem víc doma než ve školce. Abych se nenudil, byl jsem skoro pořád na zahradě, kde jsem neustále něco sázel. Mrkvičky, ředkvičky, kedlubny, kytičky... A tímhle lehkým využíváním přírody k zahrnutí nudy začal můj vztah k ní.

Ale od kytiček ses v poměrně brzkém věku posunul rovnou k aktivismu.

Bylo mi asi 12, kdy mě náhle aktivizoval výrok tehdejšího šéfa Ostravsko-karvinských dolů, že ve Frenštátě chtějí rozjet těžbu. A já jsem se tenkrát poprvé konstruktivně rozčílil. V občanské nauce jsme zrovna probírali nějakou ekologii. Zašel jsem proto za naší občankářkou a zeptal se, co s tím můžeme dělat. Do týdne jsem inicioval text petice i potřebný výbor. No a teď jsem tady. Jednoduše v té práci vidím smysl.

Už tehdy jsi věděl, že prací v ekologické organizaci chceš trávit svůj život?

Zkusil jsem chvíli práci u telefonního operátora. Řeší jsem spory s problémovými a velmi nespokojenými zákazníky. Konflikt jsem obvykle urovnal, měl jsem slušné pracovní výsledky a vydělal jsem si o dost víc než teď. Ale chyběl mi pocit naplnění. Když Hnutí DUHA hledalo mluvčího, tak jsem to zkusil a v roce 2009 se jím stal. Po čase jsem odešel, další zkušenosti sbíral v Arnice a od roku 2015 jsem se do Duhy vrátil.

Výsledky u operátora se dostavily hned, ale jak je to s výsledky v ekologické organizaci? Dá se říct, že jsou měřitelné, doložitelné?

Jistě se dají měřit. Naším cílem je posouvat Česko k zelenějšímu standardu, abychom tu měli

příjemnější a zdravější prostředí pro život. Ať už v legislativě, nebo v každodenní lidské rovině. Například zákaz freonů v ČR, Nová zelená úsporám, zastavení likvidačního zákona o NP Šumava... A spousta dalších výsledků.

Takže s těmito výsledky odcházíš domů?

Neseš si je s sebou hned a můžeš si říct: „Jo, to byl ale dneska úspěšný den plný výsledků, zasloužím si dobrou večeři!“

Já osobně jsem spokojenější, když se za den podaří posunout hodně dílčích věcí dopředu. Protože ta věc jede a nestagnuje. Dobře strávený den je takový, když deset úkolů postupnými kroky posuneme k dosažení cíle.

Zapojil ses aktivně do blokády Šumavy v roce 2011, kdy správa národního parku nechala kácet kůrovcem napadené stromy v cenných územích. Proč se stromy s kůrovcem nemají kácet?

Můžou a mají se kácet, ale v hospodářských lesích, ne v divokých územích národního parku. Kácení na Ptačím potoce bylo nelegální. Tam má mít hlavní slovo příroda a přírodní procesy, do nichž kůrovec bezesporu patří. Kde jinde než v národním parku se má příroda vyvíjet tak, jak je jí vlastní?

Tenhle argument ale u tehdejšího ministra životního prostředí neuspěl a vědci i organizace vyzvali veřejnost, aby kácení blokovala. Kdy ses do tohoto příběhu zapojil ty?

Hned v červenci. A zůstal jsem skoro měsíc. Nejprve jako běžný účastník, později jako mluvčí blokády. To bylo asi moje nejviditelnější mediální působení. Tehdy to někteří známí komentovali slovy: „Otevřu noviny, tam ty, otevřu rádio, tam ty, otevřu televizi, tam ty. Se bojím otevřít ledničku!“ (smích)

A jak to vlastně dopadlo? Vnímáš zpětně tuto blokádu pozitivně?

Zcela otevřeně říkám, že jsem v tom osobně natolik položený, že to nejsem schopen zhodnotit. Každopádně převládá dobrý pocit. Podařilo se znovu otevřít diskuzi o národním parku, a hlavně vzniklo široké hnutí napříč českou společností. Nepřijeli totiž jen ekologové a sprátené organizace, ale i lidi, kteří se do té doby nijak neangažovali: lékaři, lesní dělníci, psychologka, tlumočnice, učitelka... Pestrá společnost.

Jezdíš na Šumavu?

Jezdím, ale v delších časových rozezstupech. Pamatuji si, jak vypadalo okolí Plešného jezera předtím, než stromy vlivem kůrovce uschly, byl jsem tam, když začaly padat, a byl jsem tam, když pod těmi pahýly začaly růst stromy nové. Vyrůstá tam mladý a silný zelený les. Pro mě je to důkaz, že les si poradí i bez lidí.

Zklamala tě někdy příroda?

Když jsem byl malý, tak jsem si myslel, že když zasadím skořicový cukr, tak mi vyroste skořice. Byl jsem z toho hodně smutný, když v tom cukrovém řádku nic nerostlo. Tehdy mě příroda zklamala nejvíc a naposled.

Nová trička na
WWW.OBCHOD.SELMY.CZ

Odvaha k informacím

7.G

Sedmá generace

společensko-ekologický časopis

www.sedmagenerace.cz

- V jaké společnosti žijeme?
- Co pro nás kdy příroda udělala?
- Kdo pěstuje ovoce bez plastické operace?
  - Můžu se stát rostlinou?
- Dá se při pasení koz najít poklad?
  - Čím se porcuje krajina?
- Co znamená být opravdu živým?

TÝDNY PRO DIVOČINU

CHCETE SI VYČISTIT HLAVU NEBO TŘEBA PLÍCE
A PŘITOM I LES ČI POTOK? HLEDÁTE ZTRACENÝ RÁJ?

VYRAZTE NA UŽ DEVATENÁCTÉ TÝDNY PRO DIVOČINU.
PŘIDEJTE SE K VÍCE NEŽ 1700 LIDEM, KTEŘÍ UŽ MAJÍ ZA SEBOU
61 560 HODIN PRÁCE.

BESKYDY, JESENÍKY, BÍLÉ KARPATY, ŠUMAVA A DALŠÍ

TEN SVŮJ „TÝDEN“ SI VYBERTE A PŘIHLASTE SE
NA WWW.CESKADIVOCINA.CZ.

A PŘÍLIŠ NEOTÁLEJTE, KAPACITA JEDNOTLIVÝCH TERMÍNŮ JE OMEZENÁ.

